

Vragen en antwoorden

Dit artikel omvat het eerste deel van een zitting van de Internationale Conventie van de TS te Adyar, 2002, met mevrouw Radha Burnier, dr. John Algeo en mevrouw Mary Anderson.

Vraag 1: hoe kan een gezinshoofd, omgeven in de wereld door sociale verplichtingen, familiebetrekkingen en wereldse activiteiten het spirituele leven leven en zich daarbij voorbereiden op het betreden van het pad?

R.B.: Zoals ik het zie moet het spirituele leven beginnen in de wereld; er is geen andere manier. We zijn op de wereld om onze zintuigen te gebruiken, om de implicaties van wat we zien en doen intelligent te bestuderen en te leren wat wel en niet van belang is in het leven, wat werkelijk is en wat niet. Als wij niet in de wereld waren, zou er geen gelegenheid zijn dit te doen.

We kunnen leven in *devachan* omringd door een wereld van onze eigen makelij, maar het zou heel jammer zijn om voor altijd in die toestand te leven, omdat het niet zal helpen bij het ten volle ontplooiën van onze vermogens, in het bijzonder het vermogen tot spirituele onderscheiding (*viveka*).

Dus of men nu leeft als gezinshoofd of betrokken is bij het zakendoen, lesgeven of werken als arts of advocaat – de Heren van Karma weten het best waar ze ons moeten plaatsen – overal, elke dag, misschien ieder uur bestaat er een gelegenheid om de eigenschap van onderscheidingsvermogen te oefenen en te ontwikkelen. Geen enkel vermogen ontwikkelt zich tenzij ze beoe-

fend wordt. Een baby die in zijn wiegje ligt en met zijn beentjes en armpjes door de lucht zwaait, is een wijs wezentje; hij weet dat zijn spieren zullen groeien en dat zijn lichaam zich zal ontwikkelen juist doordat hij dat doet. Maar wij zijn niet zo wijs, aangezien we niet beseffen dat wij, om de innerlijke vermogens te ontwikkelen, ze moeten oefenen.

In de wereld worden allerlei mogelijkheden geboden voor het ontwikkelen van *viveka* of onderscheidingsvermogen, waardoor we beginnen te leren, zoals *Aan de Voeten van de Meester* zegt, niet alleen wat werkelijk is en wat onwerkelijk, maar wat belangrijker is en wat minder belangrijk en wat er kan wachten, enzovoort. Men moet nooit de positie betreuren waarin men zich bevindt, noch trachten aan het heden te ontsnappen en hopen dat de omstandigheden zich in de toekomst zullen wijzigen. Als wij waarlijk gebruik maken van de mogelijkheden die het dagelijks leven ons biedt in ieder beroep, in iedere situatie, op iedere leeftijd en temidden van ieder soort mensen, scheppen wij karmische krachten die zullen leiden tot een situatie die grotere mogelijkheden biedt voor spirituele ontwikkeling.

Wanneer spiritueel onderscheidingsvermogen toeneemt, gaat dat gepaard met een toename van mededogen, een afnemen van egoïsme, een groter worden van het hart en een verheffing van het intellect. Dat gebeurt allemaal in het leven wanneer *viveka* wordt beoefend. Daarom wordt er zoveel belang gehecht aan het beginnen van het spirituele leven met *viveka*, dat onvermijdelijk geassocieerd wordt met een zekere onthechting van onwerkelijke dingen, of *vairagya*. Wanneer wij ons innerlijk losmaken van irreële dingen, zijn wij al op het spirituele pad. Wij hoeven niet te vragen: hoe moet ik het spirituele leven leiden?

J.A. Wij denken vaak over het spirituele leven in termen van wat wij doen. Ik denk dat het misschien nuttiger is om er over te denken als een kwestie van hoe we doen wat we doen. Een zeventiende eeuwse

dichter, George Herbert, schreef eens: Alwie een kamer veegt volgens Uw wetten doet dat uitstekend.

Oftewel, veeg je de vloer met toewijding, of als een plichtmatige handeling, dan is dat een handeling van bidden tot God. Wat wij ook doen, als wij dat op de juiste manier doen en met het juiste motief, dan wordt die handeling een handeling op het spirituele pad. Het leiden van het spirituele leven is niet het zich terugtrekken uit de wereld. Dat is niet wat de Bodhisattva's doen. Dat is niet wat Krishna aan Arjuna leerde. Het leiden van het spirituele leven kan, en vanuit theosofisch oogpunt denk ik dat het dat vooral moet zijn, leven zijn in de wereld op een spirituele manier met de bedoeling de hele mensheid daarmee goed te doen.

Vraag 2: Is de wet van karma van toepassing op alle gebeurtenissen die in iemands leven gebeuren, of zijn er ook uitzonderingen die niet in overeenstemming met karma zijn?

M.A. Ik zou zeggen dat de wet van karma beslist van toepassing is op alle gebeurtenissen. Maar heel vaak begrijpen we de wet van karma verkeerd. Wij spitsen hem toe, wij beseffen niet hoe breed en hoe flexibel hij is; in feite kunnen wij karma niet echt begrijpen, zegt men, totdat wij erboven staan. Maar het algemene idee is simpel: naarmate men handelt, zo scheidt men gebeurtenissen en omstandigheden in onze toekomst en zelfs in het heden. Maar karma is heel flexibel. Wij kunnen verrassende dingen lezen over karma die ons verstoelt doen staan. Ergens in *De Sleutel tot Theosofie* zegt mevrouw Blavatsky over *devachan*, het gelukzalige hemelse bestaan na de dood, dat *devachan* gedeeltelijk een soort compensatie is voor lijden dat wij niet verdiend hebben. Maar volgens karma verdienen wij altijd het lijden dat ons treft! Maar misschien is het evenwicht dat geschapen wordt door de wet van karma soms onafhankelijk van de tijd. Het betekent niet altijd dat de oorzaak eerst komt en dan het gevolg. Laten we vast houden aan het idee dat karma eenvoudig even-

wicht herstelt. Als we een pendel hebben die ver de ene kant uitwaait, zwaait deze vanzelfsprekend ook ver naar de andere kant. Dat is het algemene idee. Maar ik denk dat we dit niet al te zeer moeten toespitsen en denken: 'O, ik lijd in dit leven. Ik heb in een vorig leven vast dat en dat gedaan.' Ik denk niet dat wij dat precies kunnen weten, en dat is ook niet nodig. Het gaat er niet om specifieke oorzaken te kennen, maar te beseffen welke lessen karma ons verschaft. Het dagelijks leven is niet alleen het resultaat van onze verrichte handelingen, maar het leert ons ook lessen die waarschijnlijk noodzakelijk zijn voor ons, of we dit nu beseffen of niet.

R.B. Misschien begrijpen we karma verkeerd, zoals Mary zegt, maar wij begrijpen misschien ook verkeerd dat waarmee we in ons leven geconfronteerd worden. De twee zijn elkaars spiegelbeeld. Mensen denken over het algemeen wanneer zij lijden, problemen hebben en worstelen, dat dat karma is, en dat zij hier op de een of andere manier het hoofd aan moeten bieden. Maar wanneer zij comfortabel zijn, en redelijk gelukkig in een prettige omgeving, denken ze dat er geen karma bestaat. Maar dat is ook karma. C.W. Leadbeater wees erop dat mensen geloven dat de armen karma ondergaan en dat de rijken aan lijden ontsnapt zijn. Dat is een volkomen misvatting, want een rijke man lijdt misschien wel meer – uit *avidya* of onwetendheid – dan een arme man, al naar gelang zijn houding. Iemand die door zijn rijkdom misleid is en daarom op een zelfzuchtige, bezitterige manier leeft, bevindt zich in een grotere staat van onwetendheid dan een arme man die heel weinig heeft maar die een beetje van zijn brood deelt met een hongerige hond op straat.

Dus wat is dat slechte karma waar wij mee om moeten leren gaan? Het is niet rijkdom of armoede alleen; het is de toestand van onwetendheid. Iemand heeft eens gezegd dat er geen thermometer bestaat om de graad van onwetendheid te meten, maar er bestaan criteria. Het ene absolute criterium is het gevoel van eenheid in welke situatie we ook zijn, of we af-

gescheidenheid voelen en haat, of vrij zijn van het gevoel van afgescheidenheid – dat is de richtlijn.

J.A. De Meester schreef aan de heer A.P. Sinnett dat de twee meest belangrijke ideeën die wij moeten begrijpen karma en nirvana zijn. En wat het belangrijkste is, is ook vaak het moeilijkst. Soms denken we over karma in heel simpele, ja zelfs simplistische termen. Het is een beetje als het westerse idee over de kerstman. In het westen is er een lied dat met Kerstmis gezongen wordt waarin staat dat de kerstman weet of je zoet bent of stout. We hebben het gevoel dat karma een soort kerstman is die weet of we zoet of stout geweest zijn en die ons dienovereenkomstig beloont of straft. Maar karma is in feite een onpersoonlijke, universele wet, een wet die op vele niveaus werkt. Wij moeten het niveau begrijpen waarop karma werkt om het te zien en te herkennen. Het werkt vanzelfsprekend in ons eigen leven. Als wij iets doen in dit leven nu, zullen er bepaalde consequenties uit voortvloeien en dat is karma. Maar karma werkt ook in een veel groter kader, in ons individuele bestaan in leven na leven, zodat iets dat ons in dit leven overkomen is misschien het resultaat is van handelingen, gepleegd in een vorig leven. Maar daar houdt het niet op. U en ik zijn allen leden van één familie, dezelfde soort, wij zijn allemaal in zekere zin één. En als gevolg daarvan, zoals Mevrouw Blavatsky schreef aan een van de Amerikaanse Conventies, heeft het handelen van een individu niet alleen invloed op de persoon of het individu die de handeling pleegt, maar op de hele mensheid, omdat wij allen één zijn. Geen van ons kan iets doen dat geen invloed heeft op ons allen. En Karma is nog meeromvattend omdat wat wij doen invloed heeft op het hele milieu rondom ons, de hele wereld. Zo werkt karma op vele verschillende niveaus van algemeenheid en wij ervaren allemaal het effect daarvan op ieder niveau. Het is een heel complex proces.

Vraag 3: gekloonde baby's worden onnatuurlijk geproduceerd. De vraag is, wat voor soort ziel zou worden aangetrokken tot zo'n mens? Bestaat er misschien een mogelijkheid dat zulke baby's bezeten worden door aardgebonden entiteiten van de onaangenaamste soort?

R.B. Er werd een soortgelijke vraag gesteld op het Wereldcongres in Sydney en professor Samdhong Rinpoche wees erop dat klonen betrekking heeft op het fysiek lichaam, dat niet de echte mens is. Het bewustzijn dat het lichaam gebruikt is niet onderworpen aan de wensen en manipulaties van wetenschappers. Klonen zal niet het effect hebben waar de mensen bang voor zijn, omdat de groei van de ziel gericht wordt vanuit de hogere regionen. De Heren van Karma sturen de ziel weg om te incarneren op karmisch geschikte plaatsen.

Op een bepaalde manier zijn we allemaal klonen, want we hebben allemaal twee benen, twee armen, een hoofd, een hart, twee ogen enzovoort; maar vanuit een ander gezichtspunt zijn onze lichamen een combinatie van moleculen van materie met variërende kenmerken, en het menselijk karakter zelf verschilt van persoon tot persoon. Dus wij zijn zowel klonen als niet-klonen. De Natuur diversifieert voortdurend. Misschien is dit een deel van de wet van manifestatie. Duizend muggen lijken misschien op elkaar. Duizend mensen kunnen niet op elkaar lijken. Duizend muggen gedragen zich misschien op dezelfde manier, maar geen twee mensen, noch zelfs twee honden, doen dat. Bestudering van de Natuur toont ook dat functie het lichaam conditioneert. Dus als zielen bepaalde functies moeten vervullen, zullen lichamen blijven veranderen. Als wetenschappers op grote schaal klonen produceren, terwijl de natuur gericht is op diversificatie, hoe zal dat dan uitwerken? Kunnen wij veilig zeggen dat de Natuur op den duur zal overwinnen? De Natuur maakt zich niet druk over onze tijdschaal. Als functie dicteert wat het organisme moet zijn, wordt dit bereikt door lange periodes van 'onze' tijd. De functie van van-

daag of morgen zal overmorgen geen invloed hebben op het lichaam. Op den duur, al naar gelang van de functie van het individuele bewustzijn dat neerdaalt in de fysieke wereld, zullen lichamen gaan veranderen.

Er is geen manier om verandering op welk niveau dan ook te voorkomen – want het is de levenswet. In India kenden vroeger de meeste ontwikkelde mensen het Sanskriet. Toen werd in de verschillende regio's in het land het Sanskriet op een andere manier uitgesproken, dus toen ontwikkelde zich de Pali-taal. Vervolgens, toen het Pali op een andere manier werd uitgesproken door verschillende mensen, ontwikkelden zich de Sanskritische talen. Hetzelfde zal er gebeuren met onze denkvermogens, ons gedrag, onze manier van functioneren enzovoort. De wetenschappers die tegen de Natuur in vechten zullen niet al te succesvol zijn, want de kracht van de Natuur is onbeperkt.

De wetenschappers die tegen de Natuur in vechten zullen niet al te succesvol zijn, want de kracht van de Natuur is onbeperkt.

Er is een ander punt. Stel twee mensen zijn fysiek precies hetzelfde, en hun genetische samenstelling is hetzelfde, dan is dit misschien niet van al te groot belang. Wat er meer toe doet zijn de trillingen van het fysieke, etherische en andere lichamen, die niet gegeneerd kunnen worden door de wetenschappers; zij zijn het gevolg van karmische factoren. Ook al gaat door de technologie alles op elkaar lijken, toch zullen de trillingen niet hetzelfde zijn.

J.A. In feite hebben we al manieren gevonden om menselijke lichamen te reproduceren op andere dan de natuurlijke manier. Er bestaat bijvoorbeeld in-vitro bevruchting; dat wil zeggen, een arts kan een eitje wegnemen bij een vrouw, in het laboratorium sperma in het eitje injecteren en vervolgens het eitje opnieuw implanteren in de vrouw. Dat is dus een niet-

natuurlijke manier die al enige tijd aan de gang is. Ik zou denken dat de echte vraag wat betreft klonen is wat de fysieke resultaten ervan zijn. Wij weten blijkbaar van kloonervaringen op schapen dat het resulterende lichaam niet gezond is en geen normale fysieke levensduur heeft. Dus is dat misschien een zaak die ons zorgen kan baren, veeleer dan het spirituele, waarover Radha al suggereerde: 'de Natuur zal er wel voor zorgen'.

M.A. Ik bedenk me dat heel vroeger, volgens wat bijvoorbeeld gezegd wordt in *De Geheime Leer*, er verschillende manieren van voortplanting bestonden; menselijke wezens kwamen op verschillende manieren tot existentie. Dus misschien is dit alleen maar een andere manier. Er bestond geboorte door eieren enzovoort; de geboorte van het kind uit één ouder voor de scheiding van de seksen, enz. Dus als we hiernaar kijken vanuit een heel breed gezichtspunt zal er misschien een soort verandering komen in de manieren waarop men tot incarnatie komt, maar misschien is dit niet het belangrijkste. Zoals hierboven al gezegd is, dit verwijst alleen naar het fysiek lichaam.

Verlichting is feitelijk zien, waarnemen met onze innerlijke eigenschappen, bewust zijn.

Vraag 4: hoe kan ik mijn weg vinden vanuit het 'ik', de persoonlijkheid, naar de individualiteit en het hoger Zelf?

M.A. Men kan zeggen: door het ik, de persoonlijkheid, te vergeten. Maar hoe vergeten we het ik dan? Misschien ten eerste door ons ervan bewust te worden. Zoals Krishnamurti vaak heeft aangegeven, zijn wij niet oplettend genoeg voor wat zich in onze omgeving bevindt; wij zijn niet oplettend genoeg voor wat er gebeurt binnenin onszelf, voor onze gedachten, enzovoort; wij zijn ons niet altijd bewust van onze gedachten of onze verlangens. Als wij onszelf echt zouden kunnen zien, zouden er misschien bepaalde dingen wegvallen.

Vergeten is iets dat niet echt geprobeerd kan worden in de praktijk; het moet gewoon gebeuren. Maar misschien kunnen wij wat voorwaarden introduceren om het te laten gebeuren, bijvoorbeeld zoals ik zei, door onszelf echt te observeren, onszelf te kennen, onze zwakke punten te zien zonder ons daardoor van de wijs te laten brengen, of zonder ze te rechtvaardigen, maar ze gewoon te zien. Dan kunnen ze misschien wegvallen.

J.A. Hoe kan ik mijn weg vinden vanaf het 'ik', de persoonlijkheid, naar de individualiteit en het Hoger Zelf? Vergeet het ik. Richt u in plaats daarvan op anderen. Besteed uw tijd niet met u zorgen te maken over hoe dingen u zullen beïnvloeden of hoe u uw Hoger Zelf kunt worden, maar richt u in plaats daarvan op wat u op een hulpvaardige manier voor anderen kunt doen. En als u zich daarop richt, zult u de weg vinden.

Vraag 5: er zijn leraren of goeroes die denken dat zij verlichting kunnen overbrengen op hun leerlingen. Is dit mogelijk vanuit het standpunt van theosofische leringen? Wij hebben het hier over de transmissie-tradities.

R.B. Ik vraag me af of echte leraren denken dat ze verlichting kunnen overbrengen. Of zijn er alleen leraren die doen alsof ze dit kunnen, omdat het commercieel en psychologisch bevredigend is? Om het anders te formuleren, iemand die zegt dat hij verlichting kan overbrengen op iemand anders is geen ware leraar. De twee zijn met zichzelf in tegenspraak.

Er zijn veel dingen die iedereen voor zich zelf kan doen. In de *Vivekachudamani* zegt Sri Sankaracharya dat als een vader zich in de schuld steekt, de zoon het moet afbetalen. Maar als de vader ziek wordt, kan de zoon niet in zijn plaats de medicijnen innemen. Wanneer iemand blind geboren wordt, kan iemand die persoon dan zijn zicht teruggeven? Het is niet mogelijk. Verlichting is feitelijk *zien*, waarnemen met onze innerlijke eigenschappen, bewust zijn. Stel dat ik veel pijn lijd, hetgeen betekent dat ik mij van die pijn bewust ben, kan ik

die pijn dan feitelijk op jou overbrengen? Probeert u nu alstublieft hevige pijn te voelen. Dat kunt u niet, omdat dit alleen door ervaring gekend wordt. Extase kan niet ervaren worden door erover te denken, of doordat iemand ons erover vertelt. Wij kunnen onszelf niet op bevel in een toestand van vervoering brengen. Deze ervarings- of subjectieve aspecten van het leven (verlichting is het ultieme in subjectiviteit) zijn zuiver bewustzijn.

Dit komt tot ieder mens die de noodzakelijke voorwaarden hiertoe vervult en niet door het van iemand te krijgen. De theosofische visie is dat wij niet afhankelijk zouden moeten worden van een leraar. Als een leraar wijze woorden spreekt, laten wij dan daarnaar luisteren en ernaar leven. Luisteren betekent een lerend denkvermogen bezitten. Wanneer het denkvermogen die eigenschap van ontvankelijkheid bezit, leren wij overal van. Ieder van onze sprekers vanochtend heeft woorden gesproken die inzicht zouden kunnen stimuleren. Iedere handeling – spinnen, eten opdienem of kleren wassen – die met volle aandacht wordt verricht en met liefde voor wat er gedaan wordt, ontwikkelt ons vermogen om bewust te zijn en te leren. Zoals reeds gezegd, eigenschappen ontwikkelen zich alleen door oefening; leervermogen is een soort eigenschap en ontwikkelt zich door oefening. Een van de Meesters heeft gezegd (zie *Brieven van de Meesters van Wijsheid*): let op iedere aanwijzing van waar dan ook. En hij citeerde Shakespeare, die schreef dat preken zelfs door stenen gehouden kunnen worden.

J.A. Bij het becommentariëren van deze vraag, zal ik een analogie geven uit mijn ei-

gen leven. Ik heb het grootste deel van mijn volwassen leven doorgebracht als docent op de universiteit en een van de dingen die ik geleerd heb van al die jaren lesgeven of proberen les te geven aan veel studenten is dat het onmogelijk is om iemand iets te leren. Het is alleen mogelijk om studenten te helpen bij het leren. Alles wat men leert komt van de individuele persoon die het verwerft, niet van de leraar die het geeft. Het enige dat de leraar kan doen is de richting aangeven aan de studenten, hen vertellen waar ze informatie kunnen vinden, wat zij kunnen doen om te leren wat ze aan het bestuderen zijn. Ik denk dat dit ook grotendeels waar is voor wat betreft spirituele leraren en verlichting.

M.A. Als iemand beschouwd kan worden als spirituele leraar, zijn het de Mahatma's. Er bestaat een beroemd citaat uit een van de Mahatma brieven, dat 'verlichting van binnenuit moet komen' en dat de leerling alleen bepaalde inzichten kan bereiken wanneer hij of zij daar klaar voor is. Het klinkt misschien nogal vreemd, maar we zouden kunnen zeggen dat de leerling belangrijker is dan de Leraar, hetgeen ruwweg overeenkomt met wat John ook al zei. Als de toekomstige leerling klaar is om te ontvangen, dan zal die ontvangst plaatsvinden; met andere woorden: 'als de leerling gereed is, zal de Meester er zijn.' Maar wanneer de leerling niet gereed is, kan geen enkele Meester verlichting aan hem overbrengen.

Uit: *The Theosophist*, april 2003
Vertaling: A.M.I.